

com el que va pels assagadors També hem de dubtar del fonament de G. de Diego en acompanyar amb el seu *azagar* un *azagón* «sendero, senda» d'Àragó i Sòria (inconfirmitat), que el que consta és murc. *azagón* «caminata»; ara bé el que porta l'andalús AVenceslada és *azagón* i *azagazo* «tarea fatigosa» («me di un *azagazo* de trabajar», «un *azagón* de estudiar»), si bé també ho aplica al caminar. Això, doncs, no pot valer ja com a indicatiu d'*azagar* 'anar darrere un altre' i ni tan sols de la idea de 'cami' car si ve de *zaga* serà partint d'altres filiacions semàntiques, o bé té un altre origen, potser de l'arabisme *zaque* (< *zaqq*, car *q* > *g* és també normal) 'ordre ple d'aigua o de vi', *estar becho un zaque* 'estar borratxo' (J. de Valdés, DCEC IV, 836a17) —

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *reasaga* (vegeu també infra), *saguera* (vegeu també infra), *quedar a la saga*, *anar a (la) saga*, *anar a la saga del que jug*, *anar a la saga a algú*, *anar en saga a, carro saguer*, *matxo saguer*, *paquet saguer*, *saguera* (vegeu supra), *ala saguera*, *rere-saga*, *reasaga* (vegeu supra), *reressagar*, *reressagat*, *ressaga*, *ressagar-se*, *ressagot*, *ovelles reressagotes*, *regasser*, *rerasser*, *regassetjar*, *assagador*, *assegador*, *assegaor*, *assagar*, *assagadell*, *segadell*, *Sagadell*, *ressega* [n. 4], *seguer* [n. 5], *segador* [n. 5], *Assegaoreta* [n. 5], *assegaor real* [n. 8].

SAGAÇ, pres del ll *sagax*, -àcis, 'que té bon olfacte', 'agaç', derivat de *sagire* 'flairar la pista'. □ 1^a doc 1507.

«Sagax cosa astuta; sagax, cosa devinadora, prae-sagum, *sagaçament*. sagaciter», Busa N; DTo «*sagàs* o *astut*: sagax, astutus, callidus, cautus». I també registra «*sagàs* o *astutament*» *Sagacissim* Belv. Se'ls havia anticipat *sagacitat*, ja en el S. xv (*Fiameta*, AlcM), i en el *Llibre de Collacions* de la B Un Bna: «los nostres majors --- per tal que puxen atènyer, odoren totes les seyles, e ab major intensió que --- la maestria o *sagacitat* del rastrejar del ca a los conills [d]e les lebres en les coves feres» (DAg) De *sagire* venia en ll *saga* 'dona divinadora, maga, bruixa', que va usar Costa «los sacerdots, les *sagues*, entorn de Nuredduna».

Sagadell, V. *saga* (fi)

SAGAL, de l'ar. vg *zağáll* 'valent, fort', que sembla realment ser derivat d'una arrel, si no pròpiament semito-aràbiga, almenys africana, en cat, almenys a la gran majoria del territori s'ha rebut del cast. *zagal* □ 1ª doc: Lab 1840

El DAg només del *sagal* de les diligències, ús que AlcM exemplifica en Noller. En el DCEC ZAGAL es justifica detingudament l'etimologia aràbiga. fou particular de l'àrab d'Espanya [S XII, Abencuzman en el sentit de 'noi robust']; el nostre RMA el tradueix per «strenuus»; però es troben mots de la mateixa arrel en l'àrab africà i sicilià El canvi de significat és de tipus comú, passant per 'bon mosso', 'noi sà', cf. fr. *garçon* parent d'un mot germànic que significava 'he-

roi guerrer' i cf. it. *ragazzo* (RAGATXO).

En la nostra llengua no és mot d'ús real en el sentit castellà: almenys és ben infundat que s'empri en el Vallès, com diu AlcM: es tracta de gent que parla acastellanadament mig en broma; les cites de Calceit i Maestrat no són tan injustificades, almenys en quant es tracta d'usos pastorals, de tragí etc. A Val. mateix l'ús amb caràcter general és només de l'extrem Sud-EnrValor em confirma que amb l'abast del cast. *zagal*, no es comença d'usar fins des de la Serra de Castalla cap al Sud (c. 1950). I de fet el meu informador de Monóver m'explicava allò que feia *kwan yo era zagal*; doncs pronunciava amb z- cat., ben sonora, dada preciosa com a nova prova de la recititud de l'origen aràbic, que s'afegeix a les que ja dono en el meu dicc de la pron., amb sonora en castellà antic. Igualment Sanchis Guarner posa en el glossari del monoverí *Canyis*: «*zagal*, -*ala*: xic, fadrí jove; *zagalico*, -*ica*: xiquet; *zagaló*, -*ona*: xiquet, fadrinet».

Una àrea de més penetració és l'arag: a l'Alt Aragó l'ús del mot s'ha mantingut molt més vivaç i més general que en el castellà urbà. A Bielsa m'expliquen que eren uns *thagàls* els qui feien de Cireneu a la processó de Setmana santa; diuen que un nen de pit només es pot dir *ninno*, però que un poc més grans ja es diu indiferentment *thagàls* o *ninnos*, només que més modernament hi ha tendència a preferir aquest (1965), també a Echo em parlaren de *los thagàls*, i usen el femení per anomenar la criada: «llama a la *thagála* para buscá agua ta la fuente» (1966).

DERIV: *Sagalet* adj. tort. 'viu o sortós en el joc o en els negocis' (BDC III, 109) per allò de 'noi eixerit', o com a regust encara del sentit de 'fort' que tenia en àrab. Anàlogament el també tort. *sagasseta* 'cobdiciós' (BDC III, 109), si bé encreuat amb *sagaç* A Benasc, *saladejo* per a «saya bajera» («lleves un *saladejo* mol espendoixau», Ferraz, 95): del cast. *zagalejo*; la -r (i no ll) prova que és manlleu de Castella, i com a mot foraster, mal pronunciat primer amb metàtesi *salaguejo*, i després atansat a *salado* 'graciós'. *Sagaler*

Sagalla, V. *segalla* (cabra)

Sagallarda 'serenata' (Camprodon, DAg), deu ser derivat d'un *cegalla* 'foscor, tenebres nocturnes', i aquest de CEC; veg. ross *cega* 'tenebres', ribag *ceguero* 'capvespre', i d'altra banda Fraga *cegallosa* 'broma baixa' i els seus congèneres romànics, vol. II, 652b58, 643a3, 653a47ss; si bé hi ajudaria la influència de «*gallarda música*».

Sagalló, *sagallonera*, V. *saballó*

Sagapín o *sacapín* pres del gr. *σαγάπινον* (amb $\eta = i$ segons la pron. bizantina del grec): AlcM en dona cita en Alcoati; Abu'l-Wáfid: «*sacapin*: àr. *çacaremig*: ll. *sagapenum*» (72d) També alterat com *sacapin* i potser *serapí* («un massapà de *serapí*» 1386, InvLC), però cf. nota 2 a *masigà*

Sagar(d), V. *cegard*, vol. II, 653a29, la bona grafia i etimològica: «quan havien acabat de passar els ànecs,